

Danuta Naruszewicz-Lesiuk

**JERZY PIĄTKOWSKI (1929-1992) – LABORATORY TECHNICIAN
INSCRIBED IN HISTORY OF THE DEPARTMENT OF EPIDEMIOLOGY
– IN TWENTY FIFTH ANNIVERSARY OF DEATH**

**JERZY PIĄTKOWSKI (1929-1992) TECHNIK-LABORANT
– WPISANY W HISTORIĘ ZAKŁADU EPIDEMIOLOGII
– W DWUDZIESTĄ PIĄTĄ ROCZNICĘ ŚMIERCI**

National Institute of Public Health - National Institute of Hygiene

Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego
Państwowy Zakład Higieny

Jerzy Piątkowski was born on February 8, 1929 in the village of Hedwiżyn near Zamość. Action of displacement led by German occupant caused that his family moved to Zamość, where he finished elementary school and started high school. Fleeing from various persecutions his family moved to the vicinity of Warsaw. Since 1946 he continued his education in T. Rejtan high school in Warsaw, which he finished in 1949. He applied to the Main School of Agriculture, but was not admitted, so he started working as an accountant in government own construction company.

In May 1951, he learned about employment opportunities in the newly organized Department of Epidemiology in the National Institute of Hygiene (PZH). Professor J K Kostrzewski accepted his application and he started to work as a full time technician, on the condition that he will graduate from the college for medical technicians as soon as possible. Still as a student of this school, he was employed on 18 May 1953 - on an extra working basis in the Department of Epidemiology of the Medical Academy in Warsaw. Both departments were located in the same building of the PZH.

In the department of epidemiology he worked for 41 years as a technical assistant. In one of the recommendations for his for increase of pay, it was stated that: as technical assistant, he participates in scientific work on the epidemiology of pertussis, typhoid, typhus and other Infectious diseases. In addition to his laboratory work, he got familiar with statistical methods and helped of junior Staff in the data analysis.

This opinion does not reflect the full role he played in the Department. I try to characterize it on the example of implementation to practice the evaluation of the immunization effectiveness of the pertussis vaccine produced in Poland.

J K Kostrzewski, who as a WHO scholar stayed in the studied in 1957-1958 in the USA got acquainted

Jerzy Piątkowski urodził się w dniu 8 lutego 1929 r. na Zamojszczyźnie, w Hedwiżynie, pow. biłgorajskim. Prowadzona przez okupantów niemieckich pacyfikacje spowodowały, że z matką i bratem w 1942 r. przeniósł się do Zamościa, gdzie ukończył szkołę powszechną i rozpoczął naukę w gimnazjum. Uciekając przed różnymi prześladowaniami osiedlił się w okolicach Warszawy. Od 1946 r. kontynuował naukę w Liceum im. T. Rejtana w Warszawie i tu w maju 1949 r. uzyskał świadectwo dojrzałości. Po otrzymaniu matury starał się o przyjęcie na studia w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego (SGGW) w Warszawie, ale nie został przyjęty „z powodu braku miejsc”. Nie mając nadziei na przyjęcie na studia zatrudnił się jako buchalter w państwowym przedsiębiorstwie budowlanym. W maju 1951 r. dowiedział się o możliwości zatrudnienia w organizowanym Zakładzie Epidemiologii PZH. J K Kostrzewski przyjął Go do pracy na etat laboranta pod warunkiem, że możliwie szybko ukończy pomaturalną szkołę (dwuletnią!) laborantów medycznych. Jeszcze jako student tej szkoły, w dniu 18 maja 1953 r. został zatrudniony – na zasadzie pracy dodatkowej w Zakładzie Epidemiologii Akademii Medycznej w Warszawie. Oba Zakłady mieściły się w tym samym gmachu PZH przy ul. Chocimskiej 24.

**JERZY PIĄTKOWSKI – CZŁONEK ZESPOŁU
PRACOWNIKÓW ZAKŁADU**

W Zakładzie pracował przez 41 lat jako asystent techniczny. W jednym z wniosków o przyznanie awan-

with rigorous standards of the so-called minimum requirement for assessing the effectiveness of vaccination - including pertussis vaccine. These requirements have been recommended by the World Health Organization since 1953.

J K Kostrzewski proposed to implement such a test to the State Control practice of pertussis vaccine. Adapting the method of performing the test to Polish conditions he commissioned to Dr. Danuta Naruszewicz (the author of this remembrance) in collaboration with Jerzy Piątkowski: (Danuta.Naruszewicz, Jerzy Piątkowski. *Przeł. Epidemiol* 1960; 14: 39-50).

A paper published in 1960 in the *Epidemiological Review* discusses joint accomplishment, sometimes under J P direction preparatory procedures for this test. This was, among others, making of density standards for the preparation of bacterial infective suspension. It was necessary to use powdered pyrex glass suspended in alcohol. The density of the suspension should be determined in Pulfich nephelometer.

This excited my skills, but J P did it as it should be done. For intracerebral infection of mice - J P has prepared everything that was necessary to accomplish this task, including to help me mastering my manual skills.

Without his help, it would be impossible to carry out such tasks and laboratory work by employees of the department.

He also played a very special role in the field actions conducted by the Department. As an example - could serve the first action of vaccinations against poliomyelitis among school children performer in the country in the town of Kamieńczyk. We were leaving at dawn - we were returning late in the afternoon. We brought back a heap of dirty syringes, boxes filled with blood samples that had to catalog and safeguarded, and also other material, for example containers with not used vaccines. In the morning we were getting all the stuff we needed clean and neatly packed for the next day of field work. JP prepared it all - when? - probably at night.

Jerzy Piątkowski was very highly valued by dr. Wiesław Magdzik, for whom he collected various statistical data for publication but also material needed for teaching in classes of upgrade courses of workers from sanitary-epidemiological inspection. A similar type of material was prepared for prof. J K Kostrzewski, who half seriously joked, that JP is his "right, very hard working big hand."

In general, Jerzy Piątkowski helped all the employees of the Department who needed it in their work.

There is a place to summarize.

Jerzy Piątkowski identified his life with the life of the Department. Over the years, it became not only a part but a significant part of the Department. Nobody

su finansowego (podwyższenie uposażenia o 50 zł, tj. do poziomu 2 000 zł miesięcznie (tzw. starych złotych) podano, że: jako pomoc techniczna bierze udział w pracach naukowych w zakresie epidemiologii krztuśca, duru brzuszego, tasiemczycy „i innych”. Oprócz prowadzenia prac laboratoryjnych opanował niektóre metody opracowań statystycznych i w tym zakresie pomagał w pracy młodszym pracownikom Zakładu. Ta opinia absolutnie nie oddaje roli, jaką pełnił w Zakładzie. Rzeczywiście pomagał – Jego pomoc, a właściwie Jego rolę scharakteryzuję na przykładzie wdrożenia do stosowania w praktyce oceny właściwości uodporniających szczepionek przeciwkrztuścowych wyrabianych w Polsce.

J K Kostrzewski, który jako stypendysta WHO przebywał w latach 1957-1958 w USA, w zwiedzanych Instytutach zetknął się z rygorystycznym przestrzeganiem tzw. *Minimum requirement* w ocenie skuteczności szczepień – m.in. szczepionki przeciw krztuścowi. Te wymagania były zalecone przez Światową Organizację Zdrowia już od 1953 r. J K Kostrzewski zaproponował taki test wdrożyć do praktyki Kontroli Państwowej tej szczepionki. Przystosowanie metody wykonania testu do warunków polskich zlecił dr med. Danucie Naruszewicz (czyli autorce tego wspomnienia) przy współpracy z Jerzym Piątkowskim: (Danuta. Naruszewicz, pom. techn. Jerzy Piątkowski. *Przeł. Epidemiol* 1960;14(Nr 1):39-50.). W pracy opublikowanej w 1960 r. w *Przeglądzie Epidemiologicznym* omówiono wykonanie wspólne, a niekiedy przez lub pod kierunkiem J P czynności przygotowawczych do tego testu. Było to m.in. przygotowanie standardu gęstości dla sporządzenia bakteryjnej zawiesiny zakażającej. Należało posługiwać się sproszkowanym szkłem pireksowym, zawieszonym w alkoholu, gęstość zawiesiny należało określić w nefelometrycznym Pulfricha itd. To przerastało całkowicie moje umiejętności, ale J P robił to, tak jak trzeba. A domózkowe zakażanie myszy – J P przygotował wszystko, co było konieczne do wykonania tego zadania, łącznie z opanowaniem przede mną manualnych umiejętności, zarówno uodpornienia, jak i zakażenia myszy. Bez Jego pomocy wykonywanie takich zadań i prac laboratoryjnych przez pracowników Zakładu byłoby niemożliwe. Nie można pominąć roli Jerzego Piątkowskiego w prowadzonych przez Zakład akcjach w terenie. Jako przykład – to pierwsza w kraju akcja szczepienia przeciw poliomyelitis dzieci szkolnych, konkretnie m.in. w Kamieńczuku. Wyjeżdżaliśmy „skoro świt” – wracaliśmy późno po południu. Przywoziliśmy sterty brudnych strzykawek, pudła wypełnione próbkami krwi, które trzeba było „opracować” i zabezpieczyć, i inne, np. pojemniki z resztkami szczepionki. Rano pobieraliśmy z Zakładu właściwie zapakowane wszystko, co było potrzebne w następnym dniu pracy w tzw. terenie. J P wszystko to przygotował – kiedy? – przypuszczalnie w nocy. Jerzy Piątkowski był bardzo ceniony przez dr. Wiesława Magdzika, dla którego zestawiał różne dane

mentions the Department of Epidemiology from the 60s or 70s without the memory of Jerzy Piątkowski. Among the people who knew him was the established opinion: “Jerzy is not just a person, not even a regular human being- he is an Institution”. It was also said that Jerzy Piątkowski is forever inscribed in the history of the National Institute of Hygiene.

In 1991, quite suddenly, he fell ill, attempts to treat did not improve his condition.

On June 1, 1992, he was admitted to the Infectious Diseases Hospital in Warsaw, where he died on June 20, 1992

Received: 19.05.2017

Accepted for publication: 22.05.2017

Otrzymano: 19.05.2017 r.

Zaakceptowano do publikacji: 22.05.2017 r.

Address for correspondence:

Adres do korespondencji:

Prof.dr hab. Danuta Naruszewicz-Lesiuk
Zakład Epidemiologii
Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego
-Państwowego Zakładu Higieny
ul. Chocimska 24, 00-791 Warszawa
Tel. 22 54 21 222

statystyczne do publikacji, ale przede wszystkim dane konieczne w pracy dydaktycznej na zajęciach z uczestnikami kursów dla pracowników stacji san-epid. Podobne materiały przygotowywał dla prof. J K Kostrzewskiego, który żartem, ale również serio określił, że J P jest Jego „prawą, dużą, bardzo spracowaną ręką”. Uogólniając, Jerzy Piątkowski pomagał wszystkim pracownikom Zakładu, którzy tego potrzebowali w swojej pracy, co zostało później uwieńczone uzyskaniem przez nich stopniem doktora nauk, a z biegiem lat dalszych awansów.

Tu jest miejsce na podsumowanie.

Jerzy Piątkowski swoje życie utożsamiał z życiem Zakładu. Z biegiem lat stał się nie częścią, ale znaczącą częścią Zakładu. Nikt nie wspomina Zakładu Epidemiologii z lat 60., czy 70. bez wspomnienia Jerzego Piątkowskiego. Ci, którzy Go znali, zgodnie mówili „Jerzy to nie zwykła osoba, nawet nie zwykły człowiek – On to Instytucja.” Mówiono też, że Jerzy Piątkowski jest na zawsze wpisany w historię Zakładu, nie tylko Epidemiologii, ale prawdziwego Państwowego Zakładu Higieny.

W 1991 roku dość nagle zapadł na zdrowiu, próby leczenia nie spowodowały poprawy. W dniu 1 czerwca 1992 r. został przyjęty na Oddział Obserwacyjny Szpitala Zakaźnego przy ul. Wolskiej 37 w Warszawie, gdzie zmarł w dniu 20 czerwca 1992 r.